

Työehdot-osasto/Haring
Työ ja turva/Väänänen
Kasvu ja vaikuttaminen/Hievanen, Pentti

13.4.2017

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi

Lausuntopyyntönnä 10.3.2017
VM/504/03.01.00/2017 VM023:00/2017

Luonnos maakuntien rahoitusta koskevan lakiluonnoksen (HE 15/2017) täydentämiseksi**Yleistä**

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa hallituksen esityksen (15/2017 vp) täydentämisestä koskien maakuntien rahoitusta. Esitysluonnoksessa ehdotetaan täydennettäväksi maakuntien rahoituksesta 2.3.2017 annettua lakiehdotusta siten, että maakuntien rahoitusjärjestelmää voitaisiin käsitellä kokonaisuutena kaikkien maakunnan vastuulle siirtyvien tehtävien rahoituksen osalta. Maakunnan muiden kuin sosiaali- ja terveydenhuollon, ympäristöterveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien rahoitusta koskevilla ehdotuksilla on tarkoitus täydentää aiemmin annettua lakiluonnosta.

Lisäksi esitysluonnoksessa ehdotetaan täydennettäväksi esitystä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toimitiloihin myönnettyjä valtionavustuksia koskevalla pykälällä.

Valtiolta maakunnille siirtyvien tehtävien rahoitus muuttuu maakuntauudistuksen myötä nykyisestä talousarvioperusteisesta, toimintamenomomenttikohtaisesta, tulohajautukseen ja tulossopimuksiin perustuvasta rahoituksesta laskennalliseen yleiskatteelliseen rahoitukseen. Tämä rahoitus kerättäisiin maakuntien valtionrahoitusmomentille Suomen talousarvioon valtiovarainministeriön pääluokkaan. Yleiskatteellisuus lisää maakuntien mahdollisuutta päättää rahoituksen käytöstä. Samalla valtion sisällöllinen ohjausmahdollisuus heikkenee. SAK:n mielestä on tärkeää varmistaa, että maakunnat ohjaavat riittävät resurssit vastuulleen tulevaan viranomaistoimintaan.

Osa rahoituksesta tulisi maakunnille erillisrahoituksena tehtävien ja niiden luonteen vuoksi. Maakuntien näkökulmasta kyseessä olisi läpivirtausera, johon maakunnalla ei olisi päätösvaltaa. SAK pitää perusteltuna, että esitetyltä osin käyttötarkoituksen mukaan määrätty erillisrahoitus säilytetään.

Rahoituksen riittävyys

Lähtökohtana esityksessä on, että toimintamenomäärärahat siirtyvät maakunnille siirtyvien tehtävien hoitamisesta valtiolla ja kunnissa aiheutuneiden kustannusten mukaisina. Valtiolta siirtyvien tehtävien rahoituksen taso on laskelmissa pääsääntöisesti vuoden 2017 talousarvion mukainen. Keväällä 2016 päätetyn julkisen talouden suunnitelman mukaan näiden tehtävien rahoituksen taso alenee selvästi vuoteen 2019 mennessä. Momenttikohtaiset määrärahasiirrot yhteiselle valtionrahoitusmomentille tarkentuisivat lopulliseen muotoonsa valtion

vuoden 2019 talousarvion valmistelun yhteydessä. Tämä tekee vaikeaksi maakuntakohtaisesti ennakoida tehtävien hoitamiseen saatavaa rahoitusta ja päätökset rahoituksen tasosta tehtäisiin vasta syksyllä 2018. Lisäksi vaikeutta rahoituksen arvioinnissa lisää, että siirtyvien määrärahojen kohdentuminen eri maakunnille voi vaihdella vuosittain.

Maakuntakohtaisesti yleiskatteellinen rahoitus asukasta kohden vaihtelee esityksen mukaan 2976 – 4196 euroa / asukas vuonna 2019. Osassa maakunnista rahoitus kasvaa ja osalla alenee siirtyvien tehtävien nykyiseen rahoitustilanteeseen verrattuna. Tämän vuoksi ehdotettu viiden vuoden porrastettu siirtymäaika on tarpeen muutoksen toteuttamiseksi.

Rahoituslakiehdotuksen 6§:ään sisältyy kustannusten kasvua hillitsevä rajoitin, joka osittain huomioi väestön ikääntymiseen liittyvän sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeesta johtuvan kustannusten kasvun. Vaikka maakuntaindeksin muutoksen lisäksi sallitaan puolen prosentin kasvu kustannuksissa, tarkoittaa se kuitenkin SAK:n näkemyksen mukaan jatkossa riittämätöntä sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusta.

Maakunnan muiden tehtävien rahoituksessa laskennallisia kustannuksia tarkistettaisiin vain osittain vastaamaan maakuntaindeksin mukaan määräytyvää arvioitua kustannustason muutosta. Tämä lisää edelleen huolta rahoituksen riittävydestä. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että maakunnille turvataan mahdollisuus saada harkinnanvaraista korotusta rahoitukseensa ongelmatilanteissa. SAK:n mielestä tätä harkinnanvaraista rahoitusta ei kuitenkaan pidä toteuttaa muiden maakuntien rahoitusta vähentämällä.

Tehtävien siirrosta ja maakuntien perustamisesta aiheutuu sekä suoria että epäsuoria kustannuksia kunnille ja maakunnille. Uudistuksen onnistumisen kannalta on tärkeää korvata erillisrahoituksella muutoksen aiheuttamat kustannukset täysimääräisesti sekä kunnille että maakunnille.

Rahoituksen suuntaamisessa maakuntiin ikäryhmäkohtaisilla sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen tarvetekijöillä on merkittävä painoarvo. Maakunnan muiden tehtävien rahoituksen kohdentamiseksi rahoituslakiehdotukseen lisättäisiin uusina määräytymistekijöinä kasvupalvelua ja maatalousyritysten lomitusta kuvaavat kertoimet sekä maakunnan muiden tehtävien asukastiheyskerroin. Lisäksi asukasperusteisen rahoituksen painoa kasvatettaisiin.

Rahoituksen kohdentamisen prosenttiosuuksia, tehtäväkohtaisia painotuksia ja mahdollisten indikaattoreiden painoarvoja on esityksen mukaan tarkoitus tarkistaa vähintään neljän vuoden välein. SAK pitää tärkeänä, että rahoituksen tarkoituksenmukaista kohdentumista seurataan tiiviisti ja tarvittaessa ollaan valmiita muuttamaan nyt esitettyjä perusteita.

Liikenne

SAK pitää hyvänä, että perusväylänpidon rahoitus kohdennetaan liikenne- ja viestintäministeriön pääluokkaan, jotta liikenneverkkoa voidaan kehittää kokonaisuutena.

Hallituksen päättämän liikenneverkon korjausvelkapaketin rahoituksesta on ohjattu 10 miljoonaa euroa yksityisteiden momentille. Tämä ylimääräinen vuosille 2017 - 2020 ajoittuva liikenneverkon korjausvelan

hoitoon tarkoitettu lisäraha tulee säilyttää korvamerkittynä rahana, jotta se ohjautuu maan hallituksen päättämään toimintaan.

Joukkoliikenteen toimivaltaisen viranomaisen tehtäviä hoitaa tällä hetkellä 9 ELY-keskusta sekä 26 toimivaltaista viranomaista. Toimivaltaisten viranomaisten määrä lisääntyy, mikäli tehtäviä ei jaeta erityistehtäviksi joillekin maakunnille. Hallituksen tulee harkita voidaanko tehtäviä jakaa harvemmille maakunnille, jotta hallinnon paisuminen tältä osin voidaan estää.

Saariston yhteysalusliikenteen asiat ja osaaminen ovat keskitetty yhteen ELY-keskukseen. SAK kannattaa, että yksi maakunta tuottaa yhteysalusliikenteen palvelut jatkossa ja saaristoliikenteen momentit ovat erityisluonteensa vuoksi liikenne- ja viestintäministeriön pääluokassa.

Kasvupalvelut

Kasvupalvelutehtävistä säädettäisiin maakuntalain 6 §:n lisäksi myös parhaillaan lausunnoilla olevassa kasvupalvelulaissa. Laissa säädettäisiin muun muassa nykyisten TE-toimistojen palveluista niiden järjestämisvastuun siirtyessä maakunnille. Maakuntien tuleviin tehtäviin liittyvä rinnakkainen meneillään oleva lain valmistelu tulee huomioida ja lait tulee yhteen sovittaa valmistelun edetessä.

Maakunta saa luonnoksen mukaan kasvupalveluihin valtion rahoitusta työttömien määrän ja työttömyysasteen perusteella. Rahat ovat osa yleiskatteellista toimintaa ja maakunnille annetaan mahdollisuus päättää itse rahan kohdentumisesta. Vaarana on, että työttömien palvelut jäävät toteuttamatta, jos maakunnille ei aseteta taloudellisia kannusteita työttömyyden alentamiseen.

SAK ei pidä työttömien palveluiden siirtoa maakunnille perusteltuna. Jos työvoimapalvelut kuitenkin siirtyvät maakunnille, rahoitusratkaisulla pitää varmistaa työttömien palveluiden toteutuminen. SAK:n näkemyksen mukaan maakunnille siirtyvä rahoitus tulisi olla työllisyyden hoidon osalta korvamerkittyä ja maakuntien tulisi osaltaan vastata työttömyyden kustannuksista.

Valtionavustusten takaisinperintä

SAK kannattaa esitettyä valtionavustuspykälien muutosta, joka koskee avustusten takaisinperintää.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry